

ENERGO-PRO GROUP

**ZÍSKÁVÁNÍ PŮDY A
NEDOBROVOLNÉ
PŘESÍDLOVÁNÍ**

2024

ENERGO-PRO

1. Úvod

Naší hlavní činností je hydroenergetika. Provozujeme vodní elektrárny v Evropě, na Černém moři a na Kavkaze a rozšiřujeme své aktivity do Jižní Ameriky. Zabýváme se také distribucí elektřiny a obchodování s ní a provozujeme rozsáhlé distribuční sítě v Bulharsku a Gruzii.

Naše společnost byla založena v roce 1994 v českém městě Svitavy a podílela se na modernizaci a obnově vodní energetiky ve střední a východní Evropě v době hospodářské transformace.

Součástí nadnárodní skupiny ENERGO-PRO se sídlem v Praze je slovinský výrobce vodních turbín Litostroj Power d.o.o. Společnost Litostroj Engineering a.s., registrovaná v České republice, se zaměřuje na výzkum, projektování a inženýrské práce.

Společnost ENERGO-PRO se zavázala k udržitelnému rozvoji a přispívat k blahobytu a ochraně komunit žijících v oblastech vlivu našich investic. Uvědomujeme si, že zásady a postupy, které dnes přijímáme, ovlivní nejen naše životy, ale i životy budoucích generací. Proto se domníváme, že je nezbytné začlenit otázky udržitelnosti do našich každodenních činností.

Pro účely těchto Zásad společnost ENERGO-PRO dodržuje Politiku udržitelnosti a Výkonnostní standardy environmentální a sociální udržitelnosti Mezinárodní finanční korporace (IFC – International Finance Corporation), a to zejména Výkonnostní standard č. 5 Získávání půdy a nedobrovolné přesídlování.

2. Účel a cíle

Účelem těchto Zásad je představit naše závazky a povinnosti týkající se získávání půdy a nedobrovolného přesídlování.

Celkové cíle jsou:

- Řídit rizika spojená se získáváním půdy a nedobrovolným přesídlováním.
- Vyhnout se dopadům na osoby dotčené projektem, a pokud to není možné, minimalizovat a kompenzovat příslušné ztráty.
- Zajistit soulad se Zásadami udržitelnosti, Výkonnostními standardy IFC a všemi platnými správními požadavky týkajícími se přesídlování.
- Vyhnout se konfliktům v rámci komunit a/nebo je minimalizovat.
- Rozvíjet a udržovat dobré vztahy s komunitami a dalšími osobami, kterých se projekt týká.
- Pochopit, že obnova zdrojů obživy je dlouhodobý proces.
- Zajistit, aby všechny Obchodní jednotky dodržovaly principy těchto Zásad v rámci příslušných rozsahů projektů, včetně projektování, výstavby a provozu.

3. Principy ekonomického¹ a fyzického² vysídlení

Společnost ENERGO-PRO přijala následující zásady týkající se ekonomického a fyzického vysídlení:

- Odpovědnost za přesídlení nese nejvyšší správní orgán (HGB), představenstvo ENERGO-PRO.
- Výbor ESG zodpovídá za aktualizaci těchto Zásad a celkový dohled.
- Na řízení přesídlení budou vyčleněny odpovídající lidské a finanční zdroje.
- Dodržování Zásad udržitelnosti a Výkonnostních standardů IFC a platných správních požadavků.

¹ Ztráta majetku nebo přístupu k majetku, která vede ke ztrátě zdrojů příjmu nebo prostředků obživy (IFC), což může zahrnovat přístup k přírodním zdrojům, jako je dřevo, loviště ryb a další.

² Fyzické přemístění nebo ztráta přístřeší v důsledku získání půdy pro projekt (IFC).

- Včasné zapojení osob dotčených projektem.
- Zajistit transparentnost vůči zúčastněným stranám, pokud jde o přesídlování.
- Využívat princip vyhýbání se rizikům v celé fázi projektování, výstavby a provozu.
- Obchodní jednotky jsou povinny vypracovat akční plány přesídlení vždy, když je nutné ekonomické nebo fyzické vysídlení a přesídlení je považováno za nedobrovolné³. Úroveň podrobností a složitosti se bude lišit v závislosti na rozsahu a dopadu projektu.
- Obnovit a/nebo posílit zdroje obživy, včetně dobrých životních podmínek osob dotčených projektem. To může zahrnovat přístup ke zlepšeným základním službám a infrastruktuře.
- Vyhnout se zásahům do půdy patřící původním obyvatelům; pokud není možné se jim vyhnout, uplatněte zásadu „Svobodného, předchozího a informovaného“ souhlasu. Během fáze projektování technické týmy zdokumentují a prokáží všechny prostředky přijaté k zamezení zásahům do půdy patřící původním obyvatelům. Souhlas se zahájením stavby vydá Výbor ESG.

4. Povinnosti vyplývající z těchto Zásad

Zásady popisují soubor požadavků, jejichž cílem je zabránit a/nebo minimalizovat dopady na osoby, které jsou projektem ovlivněny, a zabránit rizikům pro společnost ENERGO-PRO. Tyto požadavky se vztahují na všechny Obchodní jednotky, které mají dopad na půdu a další majetek obce v případě stávajících nebo nových projektů, a platí během projektování, výstavby a provozu projektu.

I. Vyhýbání se dopadům

Společnost ENERGO-PRO si uvědomuje, že nedobrovolné přesídlení vede k řadě nepříznivých dopadů na osoby dotčené projektem. Proto budou všechny Obchodní jednotky v souladu s našimi zásadami navrhovat projekty tak, aby se co nejvíce vyhnuly dopadům na lidi. Projekty zdokumentují všechna přijatá opatření k zamezení a minimalizaci dopadů.

II. Smysluplné zapojení zúčastněných stran

Bude včas započato se zapojením komunit a osob dotčených projektem. Všechny projekty, které vyžadují přesídlení, vypracují Plán zapojení zúčastněných stran, který bude transparentní, kulturně přiměřený a inkluzivní. Komunikační a informační schůzky mohou být organizovány jako plenární schůzky, fokusní skupiny a individuálně, v závislosti na dopadech projektu a preferovaném způsobu konzultací ze strany komunit. Součástí zapojení bude zveřejnění příslušných informací a dopadů. Je třeba dbát na to, aby nevznikala očekávání. Cílem je navázat upřímný a informovaný dialog mezi společností ENERGO-PRO a dotčenými komunitami a lidmi.

Zapojení zúčastněných stran bude zahrnovat zvláštní opatření pro konzultace se zranitelnými skupinami.

III. Mechanismus vyřizování stížností

V závislosti na rozsahu projektu bude připraven mechanismus vyřizování stížností specifický pro přesídlování. Je-li rozsah přesídlení malý, může projekt využít externí mechanismus vyřizování stížností Obchodní jednotky; v opačném případě se doporučuje připravit specifický

³ IFC PSS, odstavec 1: „Nedobrovolným přesídlením se rozumí jak fyzické vysídlení (přemístění nebo ztráta přístřeší), tak ekonomické vysídlení (ztráta majetku nebo přístupu k majetku, která vede ke ztrátě zdrojů příjmů nebo jiných prostředků obživy) v důsledku získání půdy souvisejícího s projektem a/nebo omezení využití půdy. Přesídlení je považováno za nedobrovolné, pokud dotčené osoby nebo komunity nemají právo odmítnout získání půdy nebo omezení využití půdy, které mají za následek fyzické nebo ekonomické vysídlení. K tomu dochází v případech (i) zákonného vyvlastnění nebo dočasného či trvalého omezení užívání půdy a (ii) vyjednaných dohod, v nichž se kupující může uchýlit k vyvlastnění nebo uložit zákonná omezení využití půdy, budou-li jednání s prodávajícím neúspěšná.“ **Za nedobrovolné se považují případy, kdy má vláda možnost půdu vyvlastnit.** Dobrovolné přesídlení je případ, kdy je získání půdy vyjednáno a existuje ochotný kupující/ochotný prodávající.

mechanismus vyřizování stížností specifický pro přesídlování. Bude dbáno na to, aby zranitelné skupiny, včetně starších osob, žen a původních obyvatel, měly přístup k mechanismu vyřizování stížností.

IV. Zranitelné skupiny

Zranitelné skupiny bude třeba definovat a identifikovat pro každý projekt vyžadující přesídlení. Definice zranitelné skupiny je specifická pro danou lokalitu a může zahrnovat ženy, starší osoby, mládež, tělesně a duševně postižené osoby, chronicky nemocné osoby, extrémně chudé domácnosti, neformální osadníky nebo squattery, marginalizované menšinové skupiny, uprchlíky, osoby vysídlené kvůli životnímu prostředí, domorodé obyvatelstvo závislé na přírodních zdrojích a další. Definice a identifikace zranitelných skupin bude muset být provedena během procesu ESIA a měla by být podle potřeby aktualizována.

Během procesu zapojení bude třeba vypracovat zvláštní opatření, aby bylo zajištěno zohlednění názorů zranitelných skupin. Kromě toho mohou být při přípravě a provádění Akčního plánu přesídlení vyžadována zvláštní opatření.

V. Příprava Akčního plánu přesídlení

Všechny nové projekty nebo stávající projekty, které vyžadují rozšíření a které mají za následek nedobrovolné přesídlení, vypracují Akční plány přesídlení. Při přípravě Akčního plánu přesídlení a řízení procesu přesídlení se projekty budou řídit Zásadami udržitelnosti IFC, Výkonnostním standardem IFC č. 5 k získávání půdy a nedobrovolnému přesídlení, Příručkou IFC č. 5 k získávání půdy a nedobrovolnému přesídlení a Příručkou „Příručka správné praxe; získávání půdy a nedobrovolné přesídlení“ z roku 2024 (IFC). Projekty, které chtějí získat akreditaci od Aliance pro hydroenergetickou udržitelnost (HSA), budou rovněž používat příručku HSA „Jak postupovat při přesídlování v rámci hydroenergetických projektů“. Podle IFC může mít Akční plán přesídlení pouhých 4 až 5 stran v případě přesídlení, které se týká dvou nebo tří domácností, nebo 150 nebo více stran v případě přesídlení, které zahrnuje mnoho domácností, složité zdroje obživy a zranitelné nebo původní obyvatele.

Příprava Akčního plánu přesídlení a plánovací proces obvykle vyžadují:

- a) Fáze stanovení rozsahu a prvotní informování místních orgánů a dotčených komunit.
- b) Spolupráce s týmem ESIA. Preferencí je nalezení synergie s týmem ESIA a doplnění činností.
- c) Spolupráce se zúčastněnými stranami, včetně vlády.
- d) Spolupráce s technickým týmem s cílem minimalizovat dopady a identifikovat a finalizovat stopu projektu.
- e) Porozumění právnímu rámci. Všechny projekty musí být v souladu s těmito Zásadami; pokud existují mezery mezi právními požadavky a těmito Zásadami a vláda trvá na vyvlastnění nebo provádí přesídlení, musí projekt připravit Doplnkový akční plán přesídlení, aby tyto mezery překlenul a splnil požadavky těchto Zásad a IFC.
- f) Příprava sčítání Osob dotčených projektem.
- g) Příprava a projednání matice nároků s osobami dotčenými projektem. Matice nároků poskytuje informace o navrhovaných kompenzačních balíčcích, kategoriích dotčených osob, příspěvcích a právech na obnovu zdrojů obživy.

- h) Stanovení a sdělení mezního data. Mezní datum je datum, po kterém se již nové stavby, stromy, plodiny a další nemovitý majetek nezapočítávají ani neměří pro účely odškodnění. To je nezbytné, aby se zabránilo spekulativnímu osídlení nebo výstavbě v očekávání budoucí kompenzace (Příručka správné praxe 2024; Získávání půdy a nedobrovolné přesídlení (IFC)). Mezním datem je datum dokončení průzkumu majetku. Není-li mezní datum stanoveno předpisem, bude projekt vyžadovat pečlivou koordinaci se státními úřady v dostatečném předstihu, aby bylo zajištěno schválení vládou. Je zřejmé, že stanovení mezního data může být v některých zemích citlivé, a proto bude během tohoto procesu postupováno obezřetně⁴.
- i) Podrobný průzkum majetku.
- j) Určení lokalit pro přesídlení ve spolupráci s místními orgány a místními komunitami a/nebo případné určení hostitelských komunit.
- k) Oceňování a sazby kompenzací. V rámci projektu může být nutné provést průzkum tržního ocenění, nejsou-li k dispozici aktuální vhodné státem stanovené sazby pro ztráty. Sazby kompenzací se vypočítají ve výši plných reprodukčních nákladů⁵.
- l) Harmonogram realizace přesídlení.
- m) Rozpočet na přesídlení.
- n) Zveřejnění Akčního plánu přesídlení.

VI. Plán obnovy zdrojů obživy

Pro projekty, které mají dopad na půdu, stromy, plodiny a živobytí lidí, bude vypracován Plán obnovy zdrojů obživy. V plánu budou vysvětlena opatření, která projekt přijme k obnově zdrojů obživy lidí. Plán bude obsahovat nároky na živobytí, kategorie osob, které mohou mít přístup k plánu obnovy zdrojů obživy, podrobnosti o činnostech spojených se zdroji obživy, harmonogram, rozpočet a další.

U projektů, které způsobují fyzické vysídlení, se obvykle připravuje Akční plán přesídlení; u projektů, které mají dopad na živobytí lidí (ekonomické vysídlení), se připravuje Plán obnovy zdrojů obživy. Projekty, které mají dopad na obojí, mohou připravit Akční plán přesídlení, který se zabývá obnovou zdrojů obživy, nebo mohou připravit samostatné dokumenty.

VII. Finanční a lidské zdroje

Plánování přesídlení vyžaduje specifické dovednosti a odborné znalosti. V závislosti na rozsahu a působnosti mohou OJ při přípravě Akčního plánu přesídlení doplnit interní zaměstnance o vhodně kvalifikované konzultanty. Požadované dovednosti jsou obvykle právnícké, sociální, technické znalosti, drobné podnikání pro zajištění obživy, agronomové, logistika a stavebnictví. Dále budou k dispozici dostatečné finanční zdroje na zapojení konzultantů a vypracování návrhu Procesu přesídlení.

Provádění Akčního plánu přesídlení bude rovněž vyžadovat kvalifikovaný personál, včetně sociálních odborníků. Pokud nejsou k dispozici vhodní interní zaměstnanci pro realizaci Akčního plánu přesídlení, může projekt zvážit spolupráci s konzultanty. Ve fázi realizace se však upřednostňuje přidělení kvalifikovaných pracovníků k provádění akčního plánu přesídlení.

⁴ Důrazně se doporučuje, aby projekty stanovily mezní datum, navíc je to požadavek IFC a HSA, nicméně pokud projekty nejsou schopny stanovit mezní datum, budou muset prokázat všechna opatření přijatá k uplatnění tohoto požadavku, včetně zápisů z jednání se zástupci vlády, konzultací s odborníky a porovnávání s jinými projekty v jejich jurisdikci.

⁵ Reprodukční náklady jsou definovány jako tržní hodnota majetku zvýšená o transakční náklady. Při použití této metody ocenění by neměly být brány v úvahu odpisy staveb a majetku. Tržní hodnota je definována jako hodnota potřebná k tomu, aby dotčené komunity a osoby mohly nahradit ztracený majetek majetkem podobné hodnoty. Metoda ocenění pro stanovení reprodukčních nákladů by měla být zdokumentována a zahrnuta do příslušných Plánů přesídlení a/nebo obnovy zdrojů obživy (IFC 2021).

VIII. Časový rámec

Projekty budou muset poskytnout dostatečný časový prostor pro přípravu a realizaci Akčního plánu přesídlení. Dočasnému přemístění se v maximální možné míře zabrání vhodným plánováním projektu a zajištěním toho, aby byl Proces přesídlení začleněn do celkového plánování a harmonogramu Projektu. Dočasné přemístění vede k frustraci, ztrátě důvěry a ve většině případů k eskalaci stížností.

IX. Provádění Akčního plánu přesídlení

Realizace přesídlení může v závislosti na konkrétních okolnostech spočívat v podpisu dohod o kompenzacích s dotčenými komunitami a lidmi, kterých se projekt týká, v poskytnutí kompenzací, výstavbě bydlení a komunitní infrastruktury, zajištění základních služeb, výstavbě silnic, realizaci programů na zajištění obživy, jako je např. rozvoj drobného podnikání, zemědělských programů, rybářských programů a mnoha dalších.

Tuto fázi obvykle provádějí pracovníci projektu a v případě nutnosti podpory je třeba najmout konzultanty. V týmu mohou být odborníci na veřejné zakázky, sociální pracovníci, právníci, stavební odborníci, agronomové, specialisté na drobné podnikání, specialisté na chov hospodářských zvířat a další. Pokud projekt vyžaduje výstavbu infrastruktury a bydlení, je klíčovým požadavkem přidělit tuto roli vedoucímu pracovníkovi Obchodní jednotky a koordinovat činnosti s Odborem životního prostředí a sociálních věcí nebo obdobným odborem. Všechny týmy pověřené realizací Programu přesídlení budou často pořádat schůzky o pokroku.

X. Monitorování a hodnocení

Všechny Obchodní jednotky zajistí, aby byly zavedeny odpovídající procesy monitorování a hodnocení pro posouzení výsledků realizace Akčního plánu přesídlení. Náklady na monitorování a hodnocení budou zahrnuty do Akčního plánu přesídlení. Budou vypracovány a sledovány klíčové ukazatele výkonnosti. Monitorování bude pokračovat po přiměřenou dobu po ukončení Fyzického vysídlení a v případě Ekonomického vysídlení po obnovení zdrojů obživy.

5. Distribuce

Tento dokument je k dispozici na webových stránkách společnosti, je součástí vybraných standardních obchodních podmínek a mohou se s ním seznámit vedoucí pracovníci, management, zaměstnanci, dodavatelé a subdodavatelé. Tyto zásady budou pravidelně revidovány a aktualizovány tak, aby splňovaly požadavky partnerů a zúčastněných stran.

6. Vstup v platnost

Jedná se o nové zásady, které vstupují v platnost a jsou účinné od 30. července 2024.